

Uchwała z dnia 17 listopada 1995 r.
II UZP 21/95

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Jerzy Kuźniar, Maria Mańkowska,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, w sprawie z wniosku Wilfrida K., działającego w imieniu i na rzecz małoletniego Andrzeja K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w S. o rentę rodzinną, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 17 listopada 1995 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 20 września 1995 r., [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.

Czy okres czasowego pozostawania bez pracy z powodu niemożności jej otrzymania po okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych po dniu 15 listopada 1991 r. jest okresem składkowym w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 z późn. zm.)?

p o d j ą ł następującą uchwałę:

Okres czasowego pozostawania bez pracy z powodu niemożności jej otrzymania po okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych po dniu 15 listopada 1991 r. nie jest okresem składkowym w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

U z a s a d n i e

Danuta K., urodzona 15 grudnia 1945 r. matka małoletniego Andrzeja K., urodzonego 10 kwietnia 1979 r., w imieniu i na rzecz którego działa ojciec Wilfrid K., zmarła 28 sierpnia 1994 r. Danuta K. była ostatnio zatrudniona od 1 października 1985 r. do 31 lipca 1991 r. Z zaświadczenia Rejonowego Urzędu Pracy w C. z 15 września 1994 r. wynika, że Danuta K. była zarejestrowana jako bezrobotna i w okresie od 7 sierpnia 1991 r. do 30 listopada 1992 r. pobierała zasiłek z tytułu pozostawania bez pracy, zaś od 1 grudnia 1992 r. do dnia zgonu była zarejestrowana jako bezrobotna bez prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Decyzją z 23 września 1994 r. pozwany organ rentowy odmówił przyznania Andrzejowi K. renty rodzinnej po zmarłej matce z tym uzasadnieniem, że zmarła nie spełniała warunków do renty inwalidzkiej, ponieważ śmierć jej nastąpiła po upływie 18 miesięcy od ustania prawa do zasiłku dla bezrobotnych, co nastąpiło z dniem 30 listopada 1992 r.

Wyrokiem z 25 stycznia 1995 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie zmienił powyższą decyzję i przyznał Andrzejowi K. rentę rodzinną. Sąd Wojewódzki uwzględnił cały okres pozostawania bez pracy Danuty K. i

dlatego uznał, że zostały spełnione przesłanki z art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) do przyznania renty rodzinnej.

Sąd Wojewódzki powołując się na brzmienie przepisu art. 2 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) zajął stanowisko, że okres uznany za składkowy nie może odnosić się tylko do okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych, z uwagi na łącznik pod postacią słowa "w tym", który wykazuje, iż okres pobierania zasiłków jest pojęciem węższym, mieszczącym się w "ogólnym" pojęciu okresu pozostawania bez pracy na obszarze Państwa Polskiego z powodu niemożności jej otrzymania lub niemożności podjęcia szkolenia zawodowego. Przepis art. 2 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy stanowi "szczególną odrębną" podstawę prawną, w związku z czym przepisy ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 ze zm.) nie mają w sprawie zastosowania. Sąd Wojewódzki powołał się na to, iż takie stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Poznaniu w sprawie III AUr 310/94.

W rewizji organ rentowy domagał się zmiany wyroku Sądu Wojewódzkiego i oddalenia odwołania, podtrzymując stanowisko co do braku podstawy do uwzględnienia przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych lub ich wysokości okresów, w których osoba zarejestrowana jako bezrobotna nie miała prawa do zasiłku.

Sąd Apelacyjny uznał, iż w sprawie występuje zagadnienie nasuwające poważne wątpliwości prawne, wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Treść zagadnienia prawnego została przytoczona we wstępnej części uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zasadne jest stwierdzenie Sądu Apelacyjnego, iż ustawa z 17 października 1991 r. o rewaloryzacji wprowadziła w miejsce okresów zatrudnienia, okresów równorzędnych z zatrudnieniem i zaliczalnych do okresów zatrudnienia (przewidzianych w ustawie o z.e.p.) okresy składkowe, okresy uważane za składkowe oraz okresy nieskładkowe. Trafnie także Sąd Apelacyjny podniósł, iż przepis art. 2 tejże ustawy określa w ust. 1 jakie okresy przypadające po dniu wejścia jej w życie (15 listopada 1991 r.) są okresami składkowymi, zaś w ust. 2 jakie okresy przypadające przed dniem wejścia w życie ustawy uważa się za okresy składkowe. W myśl art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji okresami składkowymi są okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach wykonawczych, wydanych na podstawie przepisów o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, przepisów wymienionych w art. 1 pkt 2-5, przepisów Prawa o adwokaturze oraz w przepisach o zatrudnieniu. Najogólniej ujmując chodzi więc o te okresy, za które należy opłacać składkę na ubezpieczenie społeczne. Trafne jest zatem stanowisko Sądu Apelacyjnego, iż powołanie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewaloryzacji na przepisy o zatrudnieniu nie jest przypadkowe, lecz jest wyrazem powiązania świadczeń, które reguluje ta ustawa z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne.

Dlatego odpowiadając wprost na przedstawione zagadnienie należy stwierdzić, iż okres czasowego pozostawania bez pracy z powodu niemożności jej otrzymania po okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych po dniu 15 listopada 1991 r. nie jest

okresem składkowym.

Takie stanowisko potwierdza - jak to słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny - art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, wprowadzony ustawą z dnia 10 marca 1994 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu (dz. U. Nr 43, poz. 165), z mocą obowiązującą od 1 grudnia 1991 r. Przepis ten stanowił, że okresy niepobierania zasiłku dla bezrobotnych przez osoby, które pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z małżonkiem osiągającym dochody przekraczające dwukrotnie minimalne wynagrodzenie podlegały zaliczeniu jako okresy składkowe, lecz w wymiarze nie dłuższym od okresu, przez który bezrobotny pobierałby zasiłek, gdyby małżonek nie osiągał dochodu. Przepis ten jako przepis szczególny podlega wykładni ścisłej. Treść tego przepisu świadczy, że ustawodawca tylko w tym zakresie dopuścił możliwość zrównania okresu, w którym osoba bezrobotna z powodu sytuacji materialnej nie miała prawa do zasiłku dla bezrobotnych z sytuacją prawną osoby, która taki zasiłek pobierała. Dlatego uprawnione jest stanowisko, że w świetle przepisów ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu, która ma w niniejszej sprawie zastosowanie z uwagi na datę wniosku uwzględnieniu podlegają tylko okresy w nich wyszczególnione. Chodzi więc o okresy pobierania zasiłku, natomiast z okresów, w których osoba zainteresowana nie miała takiego prawa uwzględnia się tylko okres wymieniony w art. 24 ust. 3.

2. Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu utraciła moc z dniem 1 stycznia 1995 r. Z dniem tym bowiem weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 1). W myśl art. 30 ust. 1 tejże ustawy okresy pobierania zasiłku dla bezrobotnych wlicza się do okresów składkowych w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, co stanowi kontynuację uregulowania zawartego w ustawie o zatrudnieniu i bezrobociu. Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu natomiast nie zawiera przepisu analogicznego do art. 24 ust. 3 poprzednio obowiązującej ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu, o którym była wyżej mowa. Jest to skutkiem tego, że w ustawie o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu odstąpiono od pozbawienia prawa do zasiłku dla bezrobotnych osób, które pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z małżonkiem osiągającym dochody przekraczające dwukrotnie minimalne wynagrodzenie. Osoby takie w obecnym stanie prawnym mają prawo do zasiłku dla bezrobotnych i dlatego uregulowanie na wzór art. 24 ust. 3 ustawy o zatrudnieniu i bezrobociu nie było potrzebne.

Powyższe potwierdza jednak stanowisko, że wliczeniu do okresów składkowych w rozumieniu ustawy o rewaloryzacji podlegają tylko okresy pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Wliczanie do okresów składkowych okresu czasowego pozostawania bez pracy z powodu niemożności jej otrzymania po okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych po dniu 15 listopada 1991 r. musiałoby mieć podstawę w przepisie szczególnym.

=====